

СУПРАЦЬ ІДЭАЛАГІЧНЫХ ДЫВЕРСІЙ

спі, які пераходзілі да рэвалюцыйнага дэмакраты. Гэта добра вядома. Але таксама добра вядома, што дэмакратыя — гэта зусім не такая форма кіравання, якая мае на ўвазе беспаскарнасны элемент. Дэмакратыя, як і любы марксізм-ленінізм, ёсць форма дзяржавы, якая з'явілася ў выніку перамогі працоўнага класа над буржуазіяй. Яна прадугледжвае эфектыўныя меры супраць тых, хто спрабуе пазавольваць дзяржаўны лад, які ўстаноўлены на волі народа і дае народу не хлусавую, а рэальную, сапраўдную свабоду.

Падкрэсліваючы, што рэвалюцыйная ўлада, якая дзейнічае ў ітараска пераважнай большасці народа, павінна быць жалевай, рэвалюцыйна смелай і хуткай, бясплатнай у ладу і ў сваіх ворагах, Ленін у той жа час прадбачыў, што на меры таго, які асноўнай задачай улады будзе становіцца не ваеннае падаўленне, а кіраванне, тыповай формай ладу будзе становіцца суд. Суд наш і судзіць злучэння па закону.

Пабуздаваўшы сацыялізм і рэвалюцыйна будаўніцтва камунізму, мы ўзяліся на новую, больш высокую ступень развіцця дэмакратыі, што робіць спрыяльным уплыў на ўсё грамадскае развіццё. Але і цяпер, палючы класавыя ворагі за ружом працягваючы сваю барацьбу супраць нас, савецкі народ і ствараюць ім агульнанародна дзяржава павінен працягваць неадкладна пільнаваць адносна палітыку гэтага ворага і спыняць іх. І было б прынамсі дазваляла нам да нашага суда «ліберальнага палітоду» да ідэалагічных ладуцтваў праўніцка, спольненых на месцы злучэння.

А. М. Горкі заклікаў нас даваць рашучы адпор выступаму зводу супраць творчай работы Краіны Саветаў капіталу, а заапа не мець ніякай літасці да тых людзей, якія, дзейнічаючы ўнутром краіны, у меру сваёй поплідзі, дамагаюць яго намерам разб'іць.

Мы ўзбунілі, што нас зразумеюць усё, каму дорага справа дэмакратыі і сацыялізму. Згуртаванасць у барацьбе супраць імперыялізму, настойлівасць у адстойванні ленынісцкай прынцыпаў сацыялістычнай дэмакратыі, адзінаства ў аснова ідэалагічна сацыялістычнага гуманізму, мэт грамадскага прагрэсу маюць важнейшае значэнне для перамогі нашых агульных вядліх ідэй.

КПСС і Савецкая дзяржава будучы і ў далейшым усмерна ўмацоўваць сацыялістычны лад, савецкі народ павінен у далейшым развіццё сваёй дзяржавы, свабоду асобы кожнага савецкага грамадзяніна, выхоўваць усё савецкіх людзей у духу беззапавятай адданасці Радзіме, у духу непакінутай вернасці ідэям камунізму.

Савецкі народ, цесна згуртаваны вакол Камуністычнай партыі і ўлада, будзе ў далейшым паспяхова будаваць камунізм у нашай краіне, развіццё і ўдасканаленне нашай дзяржавы, самае дэмакратычнае, якое ведала гісторыя. Ён будзе па-ранейшаму даваць рашучы адпор ідэалагічным дыверсіям імперыялізму.

У гэтым савецкія людзі бачыць свой абавязак перад сваёй сацыялістычнай Айчынай. У гэтым яны бачыць і свой інтэрыянальны абавязак перад працоўнымі ўсяго свету.

«Правада», 22 лютага 1966 г.

У перададзены з'езда нашай партыі кожны савецкі чалавек, пачынаючы з дзяцей, павінен задавальняцца і годнасці азначыць, які ўзбагацілася жыццё нашага грамадства, які раскрыліся ў ім творчыя асновы, які ўмацаваліся спецыялістычна дэмакратыя, які ўзраслі ўпэўненасць людзей у сваім заўтрашнім дні і імкненне зрабіць усё, каб гэты заўтрашні дзень прынес нам новыя духоўныя і матэрыяльныя дабрабыты.

Рашуча скончыўшы па паршэнні ленынісцкіх норм партыйнага і дзяржаўнага жыцця, з праўдзіннымі суб'ектыўна, партыя адкрыла сапраўды неабязную працую ініцыятыўе і актыўнасці на народных мас. Усё гэта савецкіяе паспяхова вырашэнню задач камуністычнага будаўніцтва і росквіту асобы грамадзяніна Савецкай краіны.

Аднаўленне ленынісцкіх норм нашага жыцця і развіццё спецыялістычнай дэмакратыі зрабілі самыя дабрабытныя ўплыў на савецкую культуру. Письменнікі і дзеячы мастацтва ствараюць ідэяна значны і па-мастацку паўнацэнны творы, якія савецкіяе выхаванню камуністычных рыс у характары чалавека, аказваюць магутны ўплыў на мільёны людзей.

Дзеячы савецкай літаратуры і мастацтва, цалкам свабодныя ў сваёй творчасці, у выбары і тэматцы і форм творца, расказваюць праўду пра наша жыццё, пра нашы вялікія ідэі і іх увасабленне, пра пачуцці і імкненні будаўніцтва камунізму. У той жа час яны асвятляюць у сваіх творах і цяперашняе жыццё нашай рэчаіснасці, крытыкуюць усё тое, што перашкаджае руху наперад. Гэта крытыка вострая і строга. У ёй працягваюцца высокае зашкаўленасць савецкай творчай інтэлігенцыі, які ўсё грамадзян краіны, у будаўніцтва камунізму, клопаты аб дабрабыце сваёй дзяржавы, свайго грамадства, свайго народа.

Мастацтва і літаратура жывуць і развіваюцца ў нас у свежай, чыстай атмасферы ўсёгудняй, усенароднай зацікаўленасці ў творчых поспехах дзеячоў культуры і беражлівых да іх адносінах.

Усё гэта выклікае шалёную зацікаўленасць у класавых ворагах сацыялістычнага ладу, якія з расчужаюцца і занапакоены пазіруюць з-за ружыма на тое, які будучы камунізм у нашай краіне, які згуртаваў і мацнее наша грамадства, які уздзейнічае гэты вялікі прыклад на ўсё чалавецтва, на ўсё свет.

У гэтых умовах кіруючая колы імперыялістычных краін, звартаючы да самых розных форм барацьбы супраць сацыялізму, уздымаюць асабліва ўвагу ідэалагічнай агрэсіі, ідэалагічных дыверсій супраць сацыялістычных краін. Яны ўсёляк імкнучыся перанесці гэту барацьбу на тэрыторыю сацыялістычных краін, спрабуючы падаваць на ржавы кручок лозунга «мірнага супаўнення ідэалагічна» тых, хто клічуць бы на крывадушны і хлусавыя фразы аб «беспартыйнасці дэмакратыі», аб «абсалютнай свабодзе» творчасці, аб «апалітычнасці» мастацтва і г. д.

Савецкая творчая інтэлігенцыя, памятаючы аб тым, што мірнае супаўненне дзяржаў з розным ладам не азначае аслаблення ідэалагічнай барацьбы, які гэта і падкрэслена ў праграме КПСС, працягваюць актыўна ўдзельваць у будаўніцтва новага грамадства, яна ўверда стаіць на глебе камуністычнага светапогляду і вядзе непрыміруму наступальную барацьбу супраць буржуазнай ідэалогіі.

Але вось здарылася так, што ў добрую, здаровую, згуртаваную і сацыялістычна творчай інтэлігенцыі зашліся два чалавекі, якія, замаскіраваўшыся пад сумленных літаратараў, прынялі сацыяльны заказ нашых ворагаў і

фактычна сталі выканаўцамі іх ідэалагічных дыверсій. Мы маем на ўвазе Сіняўскага і Данізія, злоўжыхчы на месцы значнасці і асуджаных савецкім судом. Яны вядома, яны пастаўлі тайна, у паршэнне закону, свае антысавецкія сачыненні варажым нам заружбеным цэнтрам прапаганда, а трыя выкарыстоўвалі іх з мэтай падрыхтоўкі ідэялісцкай супраць Савецкай улады, супраць савецкага народа.

Нашы чытачы памятаюць акалічнасці гэтай справы. Суд над значнасці быў публічны, адкрыты. Ён асвятляўся ў друку. Судовы разбор вёўся ў строгай адпаведнасці з законам. Віна значнасці была цалкам даказана. Справа вядома прыгавор пакалёнікам атрымаў адрэзанне савецкіх людзей.

Натуральна, што ў імперыялістычных штабах ідэалагічнай вайны заскрыгалі зубамі. Буржуазны друк спрабуе выкарыстаць суд над значнасці для новай антысавецкай кампаніі, распінаючыся аб нібыта дупаўненні ў Савецкім Саюзе паршэнні свабоды і дэмакратыі. О, планоўе хлуслівы і крывадушны! Савецкія людзі добра ведаюць, якія «свабоды» капіталістычнага свету вы прапагандавалі і хацелі б навязаць сацыялістычным краінам: свабоду «бязлітаснай эксплуатацыі» капіталізму, свабоду мізэрнай меншасці распаўсюджваць лжам народна, свабоду ашукаўства і падаўлення працоўных, свабоду прапаганда вайны, рэакцыі і злоснага пакалёні на сацыялістычных краіны, на камуністаў.

Нашы класавыя ворагі шалёюць, злоснічаюць у сувязі з судовым працэсам, інакш яны і не маглі рэагаваць — так бывала заўсёды, калі чарпалі правал іх падакопы супраць Савецкага Саюза.

На жаль, аркестраваная на Захадзе з небывалым размахам кампанія ў абарону двух дыверсантаў ад літаратуры дэзарыентавала тако-ста з сумленных людзей. Вядома, не маючы належнай інфармацыі і ўспрымаючы пісанні буржуазнай прэсы, якія, страціўшы ўсёякі сарам, ставіць Сіняўскага і Данізія ў азіз рад з Гогалем і Дастаеўскім і запэўніваю, быццам на судзе гутарка ішла аб праблемах літаратуры і свабоды творчасці, некаторыя прагрэсіўныя дзеячы ўстрашэжыліся. Яны раптам пачалі шырока на судзе над двума антысавецкімаі некій скрыты сэнс: ці не ставіцца пад пытанне развіццё дэмакратыі ў СССР? Ці не трэба мекаваць, што ў Савецкай краіне паршэацца свабода творчасці?

У чалавекі, які знаёмы з савецкім жыццём, гэтыя надуманыя пытанні могуць выклікаць толькі неўраўнаважанае. Бо ў сапраўдасці сам па себе разбор — азначэнства, які ўчынены Сіняўскім і Данізіем, уважлівае, аб'ектыўнае дзеянне гэтай справы з'яўляюцца наглядным паўвяджаннем дэмакратыі савецкага ладу.

Сіняўскі і Данізія пасталі перад судом зусім не як пісьменнікі, а як людзі, якія ўчынілі злупчаны дзеянні супраць савецкага ладу, супраць савецкага народа, супраць яго рэвалюцыйных аздаў.

Клічавыя багата на выдатныя гістарычныя падзеі. Многія вядомыя з тэатральна вядомы на ўсю нашу рэспубліку і нават на ўсё Савецкі Саюз. Асабліва праславіліся клічавы ў гады Вялікай Айчыннай вайны. Знаходзячыся ў глыбокім тыле ворага, народныя мейсціцы вызвалі свой раён ад фашысцкіх захопнікаў і абвясцілі яго савецкай тэрыторыяй.

Клічавыя — багаты матэрыял для мясцовага краязнаўчага музея. Яго пакуль што яшчэ няма,

пакойваюць асобныя ўданы асобных пісьменнікаў. Асноўны, сярэдні «вал» літаратуры застаецца даволі нізкі па свайму ідэяна-мастацкаму ўзроўню. Ні азіз крытык не зможа выкарыстаць з такой літаратуры жывой іскры і ўсё-такі яна часта трапіць ў рукі чытача, бо лепшую не заўсёды лёгка дастаць.

І шчы адно — лепшыя творы апошніх гадоў напісаны на тэму мінулага. Вядома, развіццё якога ўжо спынілася і застылія рысы якога нядаўна разгледзець. Акрамя таго, у мінулым лягчы вызначыць, хто вйнаваў, а хто не, бо ствараць памегае сама гісторыя. Усё гэта так. Тым не менш, не варта забывацца, што перадавая літаратура ўсё народнае рэалізуе ў сучаснасці, рэалізуе менавіта таму, што сучаснасці жыве, што яна фармуецца, падаецца волі ідэй і сама чкае натхнення, штуршок, дзеянні, замахаў на свой застой і супакоенасць.

Агульнаму малюнку сучаснага жыцця, створанаму Беларускай прозай і апошнія гады, не хапае пафасу назіна, пафасу адрыцця. А некаторым мастацкім творам на тэму сучаснасці бракуе звычайнай аб'ектыўнасці.

Цікава асабліва — у 40-х і ў першай палове 50-х гадоў літаратура насцей і ахватнай пісала пра сучаснасць.

Праўда, мы ведаем, што тады гэтыя вернасці сучаснасці разумелася часам даволі спрошна. За надзеяннасці тэмы маглі дараваць і павархоўнасці адлюстравання і схематызм. Цяпер вернасці сучаснасці даецца пісьменніку цяжэй. Цяжэй таму, што ад любога творца, на якога б тэму ён ні быў напісаны, патрабуюцца высокі мастацкі ўзровень і глыбіня сацыяльнага гпазнання. Сучаснасць жа, хоць яна ўсё перад намі, у параўнанні з мінулым гістарычным перыядам цяжэй падаецца філасофскаму аналізу і мастацкаму асэнсаванню, яна патрабуе асабліва вострага розуму і высокай грамадзянскасці. Хоць бы таму, што чалавек вельмі сціплы прывыкнуў да той рэчаіснасці, у якой ён жыве, і часам нават ілюзіі і догматы ён прымае за нешта тако, без чаго негэта аб'ектыўна.

Глыбіня ідэяна-мастацкага асэнсавання пісьменнікам сучаснасці залежыць у першую чаргу ад таго, хто ён сам. Мы прывыклі сачыць за ростам майстэрства пісьменніка і не заўсёды

Многафункцыйна — падарунак моладзі Беларускага тэатральна — мастацкага інстытута — упрыгожыла музей воіскай славы адной з часцей БВА.

Студэнты 5 курса — будучыя скульптары Леанід Зільбер, Анатоль Пішо і Віктар Андрушанка працавалі над сваім творам з ясным мінулага года. Кампазіцыя — рэльеф у 15 квадратных метраў — прысвечана тэме «Савецкая Армія ў чора і сёння». Работу студэнтаў кансультавалі народныя мастакі БССР, прафесар А. Бембель і кіраўнік курса народны мастак БССР А. Глебаў.

Студэнты выязджалі ў высокую часць, дзе ўстаўляваецца кампазіцыя.

БЕЛТА.

Ад камітэта па ленынісцкіх прэміях у галіне літаратуры і мастацтва паведамае, што з усіх работ, прадстаўленых на атрыманне ленынісцкіх прэміяў 1966 года, пасля іх разгляду секцыямі і пленумам Камітэта адбраны для далейшага абмеркавання наступныя кандыдатуры:

У ГАЛІНЕ ЛІТАРАТУРЫ

1. Букаў Е. Н. Кніга вершаў «Чалавек — чалавек». Прадстаўлена Саюзам пісьменнікаў Малдэўскай ССР.
2. Вазісенскі А. А. Кніга вершаў «Антысветы». Прадстаўлена рэдкалегіяй часопіса «Зямля», сектарам сучаснай рускай мовы, сектарам культуры мовы і групы Словянскай мовы рускай савецкай літэратуры рускай мовы Акадэміі навук ССРСР; праўдзіннем Дома культуры гуманітарных факультэтаў МДУ.
3. Герман Ю. П. Трылогія: «Справа, якой ты слухаш», «Дарагі мой чалавек», «Я адказаў за ўсё». Прадстаўлена Саюзам пісьменнікаў РСФСР, Ленінградскім аддзяленнем Саюза пісьменнікаў РСФСР, рэдкалегіяй часопіса «Звезд», выдавецтвам «Советская Россия».
4. Кугульчыца Д. Н. Кніга «Вершы». Прадстаўлена кафедрой калымічнай мовы і літаратуры Камыскага дзяржаўнага педагагічнага інстытута.
5. Мартынаў Я. Н. Цыклы вершаў «Імгненне і «Першародства» у кнізе «Першародства».
6. Спучкіс М. Г. Раман «Лесаліца ў небам». Прадстаўлена рэдкалегіяй часопіса «Зямля».
7. Танк М. Кніга вершаў «Мой любімы дзедзіна».

Прадстаўлена Саюзам пісьменнікаў Беларусі, Дзяржаўнай бібліятэкай Беларускай ССР імя Ул. І. Леніна.

У ГАЛІНЕ ЖУРНАЛІСТЫКІ І ПУБЛІЦЫСТЫКІ

1. Аліманав А. Кніга «Сінія горы». Прадстаўлена Саюзам пісьменнікаў Казахстана, Алма-Атскім гарадскім аддзяленнем Саюза журналістаў Казахстана, рэдкалегіяй рэспубліканскіх газет ЦК ЛКСМ Казахстана «Ленінская смена», «Ленін-шыл жак».
2. Дораш Е. Я. Кніга «Дождж папаля з сонцам». Прадстаўлена Саюзам пісьменнікаў РСФСР, Маскоўскім аддзяленнем Саюза пісьменнікаў РСФСР.

У ГАЛІНЕ МУЗЫКІ І КАНЦЭРТНА-ВЫКАНАУЧАЯ ДЗЕЙНАСЦІ

1. Далуханава З. А. Канцэртна-выканаўчая дзейнасць (праграмы 1963—1965 гадоў). Прадстаўлена Армянскай дзяржаўнай філармоніяй, Маскоўскай дзяржаўнай філармоніяй.
2. Караў К. А. Сімпфонія № 3. Прадстаўлена Міністэрствам культуры Азербайджанскай ССР, Дзяржаўным камітэтам па радыёвешчанню і тэлебачанні Азербайджанскай ССР, Саюзам кампазітараў Азербайджана.
3. Казлоўскі І. С. Канцэртна-выканаўчая дзейнасць (праграмы 1963—1965 гадоў). Прадстаўлена Горкаўскай дзяржаўнай філармоніяй, Маскоўскай дзяржаўнай філармоніяй.
4. Штагарніка А. Я. Сімпфонія № 2. Прадстаўлена Саюзам кампазітараў Украіны.

У ГАЛІНЕ ВЫЯВЛЕННЫХ МАСТАЦТВА

1. Абдулаў М. Г. Серыя карцін «Мае зямліны» (трыпціх «На палях Азербайджана», карціны «Ленінская калгасніца», «Дзяўчына з Карабах», «Стары чабан», «На Апшэроне»). Прадстаўлена Міністэрствам культуры Азербайджанскай ССР, Саюзам мастакоў Азербайджана.
2. Абдураманав Ф. Г. — скульптар, Помнік Рудані ў г. Душанбе.
3. Герасімаў С. В. Серыя карцін «Зямля руская» («За ўладу Саветаў», «Паводка», «Пейзаж з рэчызай», «Вясновая раіцца», «Ранняя вясна», «Лета», «Апошні снег», «Мажайскі», «Снег сышоў», «Пад Мажайскамі», «Вясновы дзень»). Прадстаўлена Саюзам мастакоў ССРСР, Саюзам мастакоў Украіны, Саюзам мастакоў Грузіі, Саюзам мастакоў Азербайджана, Саюзам мастакоў Літвы, Саюзам мастакоў Малдавіі, Саюзам мастакоў Латвіі, Саюзам мастакоў Таджыкістана, Саюзам мастакоў Арменіі, Саюзам мастакоў Эстоніі, Ленінградскім аддзяленнем Саюза мастакоў РСФСР, Дзяржаўным рускім музеем, рэдкалегіяй часопіса «Искусство», рэдкалегіяй часопіса «Творчество», Маскоўскім інстытутам імя В. І. Сурыкава, Маскоўскім мастацка-прамысловым вучылішчам.
4. Мікенас Ю. І. Серыя скульптурных работ «За мір» («Першыя ластуўкі», «Мір», «Юная піяністка»). Прадстаўлена Саюзам мастакоў ССРСР, Саюзам мастакоў Літвы, рэдкалегіяй часопіса «Творчество».
5. Маісенка Е. Е. Карціны 1963—1964 гадоў: «Зямля», «3 дзяткіства», «Таварыш», «Ясені з дзедамі». Прадстаўлена Саюзам мастакоў ССРСР, Ленінградскім аддзяленнем Саюза мастакоў РСФСР.
6. Пластаў А. А. Серыя карцін «Людзі калгаснай вёскі» («Крыніца», «Віця-падпаса», «Вясна», «Дзяўчына з вельліцедам», «Збор бульбы», «Вячара трактарыстаў», «У вёсцы», «Вясновы савакі», «Мама»). Прадстаўлена Саюзам мастакоў ССРСР, Акадэміяй мастацтваў ССРСР.
7. Спроў В. А. Серыя карцін «Ленін і Кастрычнік» (партрыты Ул. І. Леніна, карціны: «Зімі ўзят», «Выступленне Ул. І. Леніна на ІІ з'ездзе Саветаў», «У Смольным», «Ча-

Савецкая творчая інтэлігенцыя, памятаючы аб тым, што мірнае супаўненне дзяржаў з розным ладам не азначае аслаблення ідэалагічнай барацьбы, які гэта і падкрэслена ў праграме КПСС, працягваюць актыўна ўдзельваць у будаўніцтва новага грамадства, яна ўверда стаіць на глебе камуністычнага светапогляду і вядзе непрыміруму наступальную барацьбу супраць буржуазнай ідэалогіі.

Але вось здарылася так, што ў добрую, здаровую, згуртаваную і сацыялістычна творчай інтэлігенцыі зашліся два чалавекі, якія, замаскіраваўшыся пад сумленных літаратараў, прынялі сацыяльны заказ нашых ворагаў і фактычна сталі выканаўцамі іх ідэалагічных дыверсій. Мы маем на ўвазе Сіняўскага і Данізія, злоўжыхчы на месцы значнасці і асуджаных савецкім судом. Яны вядома, яны пастаўлі тайна, у паршэнне закону, свае антысавецкія сачыненні варажым нам заружбеным цэнтрам прапаганда, а трыя выкарыстоўвалі іх з мэтай падрыхтоўкі ідэялісцкай супраць Савецкай улады, супраць савецкага народа.

Нашы чытачы памятаюць акалічнасці гэтай справы. Суд над значнасці быў публічны, адкрыты. Ён асвятляўся ў друку. Судовы разбор вёўся ў строгай адпаведнасці з законам. Віна значнасці была цалкам даказана. Справа вядома прыгавор пакалёнікам атрымаў адрэзанне савецкіх людзей.

Натуральна, што ў імперыялістычных штабах ідэалагічнай вайны заскрыгалі зубамі. Буржуазны друк спрабуе выкарыстаць суд над значнасці для новай антысавецкай кампаніі, распінаючыся аб нібыта дупаўненні ў Савецкім Саюзе паршэнні свабоды і дэмакратыі. О, планоўе хлуслівы і крывадушны! Савецкія людзі добра ведаюць, якія «свабоды» капіталістычнага свету вы прапагандавалі і хацелі б навязаць сацыялістычным краінам: свабоду «бязлітаснай эксплуатацыі» капіталізму, свабоду мізэрнай меншасці распаўсюджваць лжам народна, свабоду ашукаўства і падаўлення працоўных, свабоду прапаганда вайны, рэакцыі і злоснага пакалёні на сацыялістычных краіны, на камуністаў.

Нашы класавыя ворагі шалёюць, злоснічаюць у сувязі з судовым працэсам, інакш яны і не маглі рэагаваць — так бывала заўсёды, калі чарпалі правал іх падакопы супраць Савецкага Саюза.

На жаль, аркестраваная на Захадзе з небывалым размахам кампанія ў абарону двух дыверсантаў ад літаратуры дэзарыентавала тако-ста з сумленных людзей. Вядома, не маючы належнай інфармацыі і ўспрымаючы пісанні буржуазнай прэсы, якія, страціўшы ўсёякі сарам, ставіць Сіняўскага і Данізія ў азіз рад з Гогалем і Дастаеўскім і запэўніваю, быццам на судзе гутарка ішла аб праблемах літаратуры і свабоды творчасці, некаторыя прагрэсіўныя дзеячы ўстрашэжыліся. Яны раптам пачалі шырока на судзе над двума антысавецкімаі некій скрыты сэнс: ці не ставіцца пад пытанне развіцё дэмакратыі ў СССР? Ці не трэба мекаваць, што ў Савецкай краіне паршэацца свабода творчасці?

У чалавекі, які знаёмы з савецкім жыццём, гэтыя надуманыя пытанні могуць выклікаць толькі неўраўнаважанае. Бо ў сапраўдасці сам па себе разбор — азначэнства, які ўчынены Сіняўскім і Данізіем, уважлівае, аб'ектыўнае дзеянне гэтай справы з'яўляюцца наглядным паўвяджаннем дэмакратыі савецкага ладу.

Сіняўскі і Данізія пасталі перад судом зусім не як пісьменнікі, а як людзі, якія ўчынілі злупчаны дзеянні супраць савецкага ладу, супраць савецкага народа, супраць яго рэвалюцыйных аздаў.

У гэтых умовах кіруючая колы імперыялістычных краін, звартаючы да самых розных форм барацьбы супраць сацыялізму, уздымаюць асабліва ўвагу ідэалагічнай агрэсіі, ідэалагічных дыверсій супраць сацыялістычных краін. Яны ўсёляк імкнучыся перанесці гэту барацьбу на тэрыторыю сацыялістычных краін, спрабуючы падаваць на ржавы кручок лозунга «мірнага супаўнення ідэалагічна» тых, хто клічуць бы на крывадушны і хлусавыя фразы аб «беспартыйнасці дэмакратыі», аб «абсалютнай свабодзе» творчасці, аб «апалітычнасці» мастацтва і г. д.

Савецкая творчая інтэлігенцыя, памятаючы аб тым, што мірнае супаўненне дзяржаў з розным ладам не азначае аслаблення ідэалагічнай барацьбы, які гэта і падкрэслена ў праграме КПСС, працягваюць актыўна ўдзельваць у будаўніцтва новага грамадства, яна ўверда стаіць на глебе камуністычнага светапогляду і вядзе непрыміруму наступальную барацьбу супраць буржуазнай ідэалогіі.

Але вось здарылася так, што ў добрую, здаровую, згуртаваную і сацыялістычна творчай інтэлігенцыі зашліся два чалавекі, якія, замаскіраваўшыся пад сумленных літаратараў, прынялі сацыяльны заказ нашых ворагаў і фактычна сталі выканаўцамі іх ідэалагічных дыверсій. Мы маем на ўвазе Сіняўскага і Данізія, злоўжыхчы на месцы значнасці і асуджаных савецкім судом. Яны вядома, яны пастаўлі тайна, у паршэнне закону, свае антысавецкія сачыненні варажым нам заружбеным цэнтрам прапаганда, а трыя выкарыстоўвалі іх з мэтай падрыхтоўкі ідэялісцкай супраць Савецкай улады, супраць савецкага народа.

Нашы чытачы памятаюць акалічнасці гэтай справы. Суд над значнасці быў публічны, адкрыты. Ён асвятляўся ў друку. Судовы разбор вёўся ў строгай адпаведнасці з законам. Віна значнасці была цалкам даказана. Справа вядома прыгавор пакалёнікам атрымаў адрэзанне савецкіх людзей.

Натуральна, што ў імперыялістычных штабах ідэалагічнай вайны заскрыгалі зубамі. Буржуазны друк спрабуе выкарыстаць суд над значнасці для новай антысавецкай кампаніі, распінаючыся аб нібыта дупаўненні ў Савецкім Саюзе паршэнні свабоды і дэмакратыі. О, планоўе хлуслівы і крывадушны! Савецкія людзі добра ведаюць, якія «свабоды» капіталістычнага свету вы прапагандавалі і хацелі б навязаць сацыялістычным краінам: свабоду «бязлітаснай эксплуатацыі» капіталізму, свабоду мізэрнай меншасці распаўсюджваць лжам народна, свабоду ашукаўства і падаўлення працоўных, свабоду прапаганда вайны, рэакцыі і злоснага пакалёні на сацыялістычных краіны, на камуністаў.

Нашы класавыя ворагі шалёюць, злоснічаюць у сувязі з судовым працэсам, інакш яны і не маглі рэагаваць — так бывала заўсёды, калі чарпалі правал іх падакопы супраць Савецкага Саюза.

На жаль, аркестраваная на Захадзе з небывалым размахам кампанія ў абарону двух дыверсантаў ад літаратуры дэзарыентавала тако-ста з сумленных людзей. Вядома, не маючы належнай інфармацыі і ўспрымаючы пісанні буржуазнай прэсы, якія, страціўшы ўсёякі сарам, ставіць Сіняўскага і Данізія ў азіз рад з Гогалем і Дастаеўскім і запэўніваю, быццам на судзе гутарка ішла аб праблемах літаратуры і свабоды творчасці, некаторыя прагрэсіўныя дзеячы ўстрашэжыліся. Яны раптам пачалі шырока на судзе над двума антысавецкімаі некій скрыты сэнс: ці не ставіцца пад пытанне развіцё дэмакратыі ў СССР? Ці не трэба мекаваць, што ў Савецкай краіне паршэацца свабода творчасці?

У чалавекі, які знаёмы з савецкім жыццём, гэтыя надуманыя пытанні могуць выклікаць толькі неўраўнаважанае. Бо ў сапраўдасці сам па себе разбор — азначэнства, які ўчынены Сіняўскім і Данізіем, уважлівае, аб'ектыўнае дзеянне гэтай справы з'яўляюцца наглядным паўвяджаннем дэмакратыі савецкага ладу.

Сіняўскі і Данізія пасталі перад судом зусім не як пісьменнікі, а як людзі, якія ўчынілі злупчаны дзеянні супраць савецкага ладу, супраць савецкага народа, супраць яго рэвалюцыйных аздаў.

Клічавыя багата на выдатныя гістарычныя падзеі. Многія вядомыя з тэатральна вядомы на ўсю нашу рэспубліку і нават на ўсё Савецкі Саюз. Асабліва праславіліся клічавы ў гады Вялікай Айчыннай вайны. Знаходзячыся ў глыбокім тыле ворага, народныя мейсціцы вызвалі свой раён ад фашысцкіх захопнікаў і абвясцілі яго савецкай тэрыторыяй.

Клічавыя — багаты матэрыял для мясцовага краязнаўчага музея. Яго пакуль што яшчэ няма,

пакойваюць асобныя ўданы асобных пісьменнікаў. Асноўны, сярэдні «вал» літаратуры застаецца даволі нізкі па свайму ідэяна-мастацкаму ўзроўню. Ні азіз крытык не зможа выкарыстаць з такой літаратуры жывой іскры і ўсё-такі яна часта трапіць ў рукі чытача, бо лепшую не заўсёды лёгка дастаць.

І шчы адно — лепшыя творы апошніх гадоў напісаны на тэму мінулага. Вядома, развіццё якога ўжо спынілася і застылія рысы якога нядаўна разгледзець. Акрамя таго, у мінулым лягчы вызначыць, хто вйнаваў, а хто не, бо ствараць памегае сама гісторыя. Усё гэта так. Тым не менш, не варта забывацца, што перадавая літаратура ўсё народнае рэалізуе ў сучаснасці, рэалізуе менавіта таму, што сучаснасці жыве, што яна фармуецца, падаецца волі ідэй і сама чкае натхнення, штуршок, дзеянні, замахаў на свой застой і супакоенасць.

Агульнаму малюнку сучаснага жыцця, створанаму Беларускай прозай і апошнія гады, не хапае пафасу назіна, пафасу адрыцця. А некаторым мастацкім творам на тэму сучаснасці бракуе звычайнай аб'ектыўнасці.

Цікава асабліва — у 40-х і ў першай палове 50-х гадоў літаратура насцей і ахватнай пісала пра сучаснасць.

Праўда, мы ведаем, што тады гэтыя вернасці сучаснасці разумелася часам даволі спрошна. За надзеяннасці тэмы маглі дараваць і павархоўнасці адлюстравання і схематызм. Цяпер вернасці сучаснасці даецца пісьменніку цяжэй. Цяжэй таму, што ад любога творца, на якога б тэму ён ні быў напісаны, патрабуюцца высокі мастацкі ўзровень і глыбіня сацыяльнага гпазнання. Сучаснасць жа, хоць яна ўсё перад намі, у параўнанні з мінулым гістарычным перыядам цяжэй падаецца філасофскаму аналізу і мастацкаму асэнсаванню, яна патрабуе асабліва вострага розуму і высокай грамадзянскасці. Хоць бы таму, што чалавек вельмі сціплы прывыкнуў да той рэчаіснасці, у якой ён жыве, і часам нават ілюзіі і догматы ён прымае за нешта тако, без чаго негэта аб'ектыўна.

Глыбіня ідэяна-мастацкага асэнсавання пісьменнікам сучаснасці залежыць у першую чаргу ад таго, хто ён сам. Мы прывыклі сачыць за ростам майстэрства пісьменніка і не заўсёды

Ад камітэта па ленынісцкіх прэміях у галіне літаратуры і мастацтва паведамае, што з усіх работ, прадстаўленых на атрыманне ленынісцкіх прэміяў 1966 года

БАХАРЫСТАН

ПАЭТЫ Таджыкістана «Беларусь» 1966

«Бахарыстан» па-таджыцкі — гэты наш сад. Гэтае слова ўспамінае пра пазію таджыцкага народа. Тысячы гадоў квітнее яна. Яшчэ ў X стагоддзі стара-ралі свае шэдэўры...

Паэты Бабо Хаджы, Мумін Канаатаў, Абдулжабар Кахари і іншыя прысвячаю свае вершы таме разна-наменна жанычы-таджыкі, жанчыны колішняга расбакага Усходу.

Шмат вершаў пішуць паэты пра змаганне з рэальнымі дурманамі, з перажыткамі мінулага ў сьвядомасці адзінаго чалавек.

У сённяшніх пэрыядах паэты — слава росквіту старажытнай зямлі, ператварэнню яе аблічча, хвала вялікаму будаўніцтву ў Таджыкістане.

У творох на гэтую тэму значнага поспеху дасягаюць паэты Абдумалік Бахари, Ашымрат Назару, Шіно Пуладзі і іншыя. Так, Ашымрат Назару стварае цудоўную нізку «Чабан» (назва гаворыць аб змесе). Натхнёнаю нізку вершаў «Наш Нурк» піша А. Бахары. Паэты захапіла народная будоўля Нуркэйскага ДРЭС, ён услаўляе светлы розум людзей, што ператвараюць прыроду, і «чароўнае месца» іхняй працы, і «выбухі, якія нясучь радасць».

О ранішні ветрык, дэпты, лясныя, ляскавыя, Разнось пра Нурк нурк, па свеце ўсім доўрау славу!

Паю пра ясны, пра Нурк, і лясныя, як музыкі, словы, Не выпадкова імя мае Бахары, што значыць — Вясоны!

Шкада, што ў кароткім артыкуле немагчыма адзначыць усё вартае ў гэтай кнізе. Яна адно: атрыманы зборнік «Паэты Таджыкістана», мы атрымалі ўдзячную магчымы пазнаёмства з паэзіяй братняй рэспублікі — паэзіяй народнай, квітнятай, мэтанакрававай.

Вялікую працу выканалі беларускія паэты, перакладчыкі творы сваіх братоў. У спісе перакладчыкаў — пянаццаць імянаў нашых паэтаў. Вершы таджыцкай і яна беларускай мове, як правіла, гучаць натуральна, па магчымасці захавана форма і вобразная сістэма арыгіналаў.

Выдатна пераклаў «Голас Азіі» К. Кірэнка. Вось прыклад з гэтага твору, дзе «любыя, як музыка, словы»:

Гэта слова бярэ азятка, Неўміручая і маладая, А ён узакрэсла таму, што аўчына Мне дала сваёй сілы бязмернасьць, Я пяю ў наласах выдатных, Я пяю ў нашых рысавых зярынах, Я пяю на шчаслівых дзяньках, На асветленых сонцах палосках, Я — разбуджаны Азі голас, Песня людю прароцтва вясні, Песня смельчак працоўных рабочых...

Добра гучыць цудоўны верш М. Канаатава «Ленін наш» і верш «Пісьмо з берлінскай чайхань» Б. Рахімава ў перакладзе Р. Няха. Удала пераклаў шэраг творы Гафары Мірзоева «Балада пра Дэккана і яго сяс-...

У МАЙСТЭРНЯХ Мастацаў

ВАЧЫМА РАМАНТЫКІ

Жывапісец Мікалай Казакевіч жыве і працуе ў Гомелі. Вось ужо чатыры гады працягла, як ён пакінуў сцяны Беларускага тэатрынальна-мастацкага інстытута. Гэты час быў для яго адметны напружанымі пошукамі ўласнага «голосу», станаўленнем творчай індывідуальнасці. Насцяліла праца прынесла вынікі — сёння творы Мікалая Казакевіча вядомыя не толькі ў нашай рэспубліцы.

Прыгаворчы першыя палотны жывапісец — «Рэлагонкі», «Возера Мастра», бачыць, які значны крок наперад зрабіў мастак. У палатнінах з'явіліся адчувальныя некаторыя традыцыйныя мастацтва матывы і жывапіснай трактоўкі вобраза. А вось работы апошніх год — больш своеасаблівыя, выкананыя свабодна, з больш глыбокім раскрыццём вобразаў, з больш непасрэдным падыходам да працы жывапісца.

Шырокі, тэмпераментны мажорна мастак лепш форм, шукаючы найбольш дасканалыя вобразна-пластычныя выражэнні карціны. Яго творы вабяць да канізіма — выяўленчы рашэнні, раскрыццём дынамікі жывапісца.

Выразна акрэслілася Імкненне жывапісца да стварэння вялікай зматыччай карціны, у якой бы амагчыліся свежыя жывапісныя адкрыцці глыбіні адумкі.

Гэтае Імкненне рэалізуецца Мікалаем Казакевічам у карціне «У тыле ворага», з'явілася на Усеазаўняй мастацкай выстаўцы 1965 года «На вярце мору». Палатно прысвечана гераічным старонкам нашай гісторыі — усенароднай барацьбе супраць фашысцкага захопнікаў.

І ў тыле ворага савецкія людзі кавалі перамогу — такая ідэя палатна. Удаліся мастаку вобразы партызанскага камандзіра і кавалёў. Разнік кантраст бар'яў колераў, якія ідуць ад гора, і халодных сініх, што вырываюцца з асна, падкрэслівае суровасць атмасферы тых часоў.

У параўнанні з папярэднімі творамі мастаку тэма ўзмоцнені пластычна пачатак.

Цяпер у майстэрні мастака яшчэ адно палатно — «Вясна».

Яно пакуль не скончана, але дае падставу гаварыць аб тым, што глыбокім лінгвістам, алімпійскай настроі, адчуванне радасці жыцця — вызначальныя прыкметы амагчыліся ладу твораў Мікалая Казакевіча.

Мастак многа працуе ў галіне пейзажу. Яго работы «Раніца над возерам», «Таполі» — завершаныя кампазіцыйна і каларыстычна. У іх яшчэ адчуваецца некаторая ссазанаць у выбары натуры, у манеры пісьма. Але ў гэтых работах, напісаных некалькі год назад, выявіліся зольнасці мастака бачыць колер, абавязна свая ўражанні ад прыроды. Сёння яго пейзажам адлюстравана і багата адценняў, хаця на першы погляд здаецца, быццам яны выкананы ў адным колеры. Ад новых пейзажаў мастака павяла нехай утульнасцю, яны прымушаюць адчуць прыгажосць прыроды, яе блізкасць чалавеку.

Жывапісец пачаў ажыццяўляць задуму, якая з'явілася ў яго яшчэ ў студэнцкія гады. Гэта — расказ пра народнае свята. Мастак доўгі час назираў, вывучаў народныя звычкі, наведваўся на гэтага роднае куцкі рэспубліцы. І вось сёння тэма праявілася канкрэтна, у пэўным сюжэце.

Навэстэ ўбранаць да вяселля. Яна развітаецца з сяброўкамі. Гэты пэтычны момант традыцыйнага беларускага вясельнага абраду, які сёння шмат у чым пераасоўнаецца, мастак Імкненне перадаў мажорна, прыўзнята, як урачысты дэсант у жыццё моладзі, як дэсант шчасця захаваных.

Ярны, звонкі фарбы палатна. Адмыслова кампазіцыйна. Багата дэталей, характэрных для побыту беларускага народа.

Задума твора вельмі нам падабаецца — стварыць палатно народнага характару, у цэнтры якога — вобразы нашых сучаснікаў. Гэта павінна быць песня юнацтва, услаўленне народных традыцый, якія ідуць з глыбіні вяку, твор рамантычна прыўзнята.

Для гэтага палатна, якое мастак змеха скончыць да слаўнага 50-годдзя Савецкай дзяржавы, ужо сабрана багата зноўда, замалёвак, эскізаў. Ідэя напружана праца па аснаванню сабранага, па абавязнае выяўленню асноўнага, што ўвайдзе ў само палатно. Зраауем, гароўнае ў гэтай працы — выбар істотных прыкмет нашых сённяшняга дня, характараў сучаснікаў.

Шчырае жаданне паказаць нашу рэалінасць у вялікіх кампазіцыйных, Імкненне да жывапіснага абавязнае вобраза прыроды ў пейзажах штурхнула мастака на ўсё новае і новае пошукі. І ён станаўчыцца падарожнікам. Нядаўна ён пабыў на Паўночы — у Карэлі, на Ладазе. У пейзажах, якія ён там напісаў, мастак верны сваім устаўноўкам — не суровасць, не холад, а бадзёрасць, цёплыя пахучыя вабы і палотнах «Кіжля», «Востраў Валаам», «Зямля», «Шумская губа». У Мікалая Казакевіча паўночная прырода багатая на ярны фарбы. Адно толькі некалькі нас, каб у далейшым квітненне фарбаў, дэкаратывнасць не паглынулі зместу яго пейзажу.

Пра Мікалая Казакевіча і яго творы думаець з прымянасцю: воль Імкненне та паўночы працаваць малды мастак — многа, упарта, настойліва. Толькі пры гэтай умове расце майстэрства.

А. ШНЫПАРСКІ, Р. ЛАНДАРСКІ, Фота У. ПАТАПОПАВА, Гомель.

Рудаі, Фірдаусі, Хам. Дзякуючы генаю народа, паэзія развілася нават у змрочныя часы панавання зямля і шышка. Як ясны сад, расквітнела яна ў гады Савецкай улады, калі, як і пазію многіх іншых савецкіх народаў, стала сапраўды народнай, прудалава выключнае ітарэса і думкі народныя, стала аглуна прызначанай і шырока распаўсюджанай. Вясоны сад таджыцкай паэзіі з'яўляўся бум і эмацыйнасцю перажыткамі. Барацьба за перамогу прыняла савецкай рэалізму, за савецкую нацыянальнае і ітэрнацыянальнае і ў форме і ў змесе. Буры мінуты. Бахарыстан у кветні, і хараставом сваім вабы і радуе не толькі самі садоўнікы. Сёння гэтыя яго з'яўляючыя беларускія мастацы паэзіі, чытачы анталогічнага зборніка «Паэты Таджыкістана».

Першае імя ў таджыцкай савецкай паэзіі — Салардзін Аліні, і зямля, чаму менавіта яго «Маршам свабоды» (на матыў «Марсельезы») адкрываецца анталогія. Марш, напісаны ў 1918 годзе, гучыць, як заклік да адрытга змагання з прыглытаннікамі, ліхварамі, круціцельцамі:

О рабы, разганяйце калені! — Адык сцягу нестала пара. Пачалася на зямлі істасуленне, Палымае свабоды зара.

Пэтыкі навіны абівай, чалавек! Адытца царам-прыдлісцельцам! Іхняй уладарыць над светам Свободна праца нава!

Багата паэзія старажытнага таджыцкага зямля. Багата таленавітыя імяны ў анталогіі таджыцкай паэзіі. У ёй даволі шырока прадстаўлены народныя паэты Мірзо Турсун-задэ і Мірсаід Міршакар, старэйшы паэт і майстар верша Бакі Рахім-задэ, вядомыя паэты Амінджон Шукхі, Абдулжабар Кахари, Мухамеджан Рахімі, Ашымрат Назару, Мухіджін Амін-задэ. Прадстаўлена таленавітая моладзь — Мумін Канаатаў, Фахруло Ансары, Гафар Мірзоў, Абдулжабалі Васіт-задэ, Гульчахра Сулеймайна, Маўджуда Хакімава і іншыя. Знаёмства з кожным пазтам радуе і ўзабагае.

Творы народнага паэта Таджыкістана лаўрата Ленінскай прэміі Мірзо Турсун-задэ шырока вядомыя ў нашай краіне і за яе межамі. Аднай з вядучых тэм у творчасці М. Турсун-задэ з'яўляецца тэма дружбы паміж народамі. Ён прысвячае ўсхваляваны маналог «Голас Азіі»:

Вы пачуеце голас Азіі. — Гэта мы, азяткі, гаворым. Гэта Азія ідзіць уздымае, Каб за дружба, за радасць змагацца. Гэта голас сардэчных і простых. Голас Азіі, голас магутны.

Цыкл вершаў аб Інды лічыцца адным з лепшых у творчасці паэта, і добра, што ў анталогіі змешчаны хоць адзін верш з гэтага цыкла — «Всячы сад у Бамбеі».

Пэсіямір Паміра, яго суровых і мужных людзей з'яўляючы народны паэт Таджыкістана Мірсаід Міршакар. Беларускі чытач з хваляваннем прычытае вялікі твор Міршакара — паэму «Пагляд Леніна». Твор гэты захапіла шыраасцю і палымінасцю, шчырынай аўтарскай думкай, грамадзянскай пафаснасцю. Лепшыя радкі паэмы — прысвечаны ясным зорам Крамля, дзе праходзіў гістарычны партыйны з'езд; «сартанікам і вучням Ільічам» — дэлегатам з'езда, сярод якіх мы бачым «вучонага, касманаўта, гарніка, паэта». Твор услаўляе вобраз Леніна, прысутнасць якога на з'ездзе адчуваў кожны дэлегат.

На адну паэраў я — там длачы ўбачыць азяне ленінскіх вачэй. І з длачы — на яе, а не ў сьв...

Мірсаід Міршакар напісаў цудоўную кніжку «Дзеці Інды». У нашым зборніку мы знаходзім цікавыя, пэтычныя, багатыя фарбамі і думкамі вершы з гэтай кнігі: «Хіба ў камення сэрца бымае», «Чаму злодзей-сакіб, убачыўшы гаралчык, «хаваецца?», «Вананавае дрэва».

Поўная дражайнай паэтычнасці і народнага гумару творы Бакі Рахім-задэ. Вершы паэта захапіваюць ласканаласцю форм і зместу. У яго вершах мы бачым мысліцеля («Твой лёс высокі — мой штодзёны лёс», «Сэрцабіце») і тонкага мурдара лірыка («Зялёны ліст», «Я на дасвешці з сонцам устаю», «Красная, спявай!»), і натхнёнага баіца, партыяэта сваёй радзімы («Пісьмо з берлінскай чайхань»).

Няма магчымы працяваць усё, што хацелася б, з вершаў Б. Рахім-задэ. Гэты паэт — сапраўды народны любімец. Кожнае яго выступленне — свята для слухачоў. Яго вершы (як і вершы многіх іншых выдатных паэтаў — Турсун-задэ, Міршакара, Амінджона Шукхі) чытаюць на радзіме і за сцяны, іх любаць. Я чула, як чытаў сам Бакі «Пісьмо з берлінскай чайхань» ў саляцкім клубе, — якой бурай воплескаў адзачыла яму моладзь!

Даўно зазначана, што паэзія — мастацкі адбітак жыцця народа, які ціліць яго хадм праз вякі. Ісціна гэтая асабліва длачыць таджыцкай паэзіі: у таджыцкай доўгі час не было прозы, паэзія гаварыла адна за ўсе жаўры. І таму натуральна, што ў вершах паэтаў Таджыкістана мы сутыкаемся з мастацкай гісторыяй народа, яго мінулым і сучаснасцю. З асаблівым даверам успрымаю я, напрыклад, верш вядомага паэта М. Рахімі «Душабое», дзе пададзена жалівае карціна пакут жыхароў былых «закураных дымамі кібака».

Паэт Кутбі Кіром скалаане душу вершам «Водар хлеба» — зноў жа пра голду у родных мясцінах, пра змарьналых ад немачы жанчыні і дзяцей. Дзіяна падае ад голду, з плачам капае зямлю, каб адшукаць хоць корань спажыўнай травы. Малое посьці маці: «Дай хлеба мне!» Хлеба няма, стаць толькі пустая скрынка, дзе некалі хлеб ляжаў. Хлопчык пазнае водар хлеба.

Гэтае слова бярэ азятка, Неўміручая і маладая, А ён узакрэсла таму, што аўчына Мне дала сваёй сілы бязмернасьць, Я пяю ў наласах выдатных, Я пяю ў нашых рысавых зярынах, Я пяю на шчаслівых дзяньках, На асветленых сонцах палосках, Я — разбуджаны Азі голас, Песня людю прароцтва вясні, Песня смельчак працоўных рабочых...

Добра гучыць цудоўны верш М. Канаатава «Ленін наш» і верш «Пісьмо з берлінскай чайхань» Б. Рахімава ў перакладзе Р. Няха. Удала пераклаў шэраг творы Гафары Мірзоева «Балада пра Дэккана і яго сяс-...

Добра гучыць цудоўны верш М. Канаатава «Ленін наш» і верш «Пісьмо з берлінскай чайхань» Б. Рахімава ў перакладзе Р. Няха. Удала пераклаў шэраг творы Гафары Мірзоева «Балада пра Дэккана і яго сяс-...

Добра гучыць цудоўны верш М. Канаатава «Ленін наш» і верш «Пісьмо з берлінскай чайхань» Б. Рахімава ў перакладзе Р. Няха. Удала пераклаў шэраг творы Гафары Мірзоева «Балада пра Дэккана і яго сяс-...

Добра гучыць цудоўны верш М. Канаатава «Ленін наш» і верш «Пісьмо з берлінскай чайхань» Б. Рахімава ў перакладзе Р. Няха. Удала пераклаў шэраг творы Гафары Мірзоева «Балада пра Дэккана і яго сяс-...

Добра гучыць цудоўны верш М. Канаатава «Ленін наш» і верш «Пісьмо з берлінскай чайхань» Б. Рахімава ў перакладзе Р. Няха. Удала пераклаў шэраг творы Гафары Мірзоева «Балада пра Дэккана і яго сяс-...

Добра гучыць цудоўны верш М. Канаатава «Ленін наш» і верш «Пісьмо з берлінскай чайхань» Б. Рахімава ў перакладзе Р. Няха. Удала пераклаў шэраг творы Гафары Мірзоева «Балада пра Дэккана і яго сяс-...

Добра гучыць цудоўны верш М. Канаатава «Ленін наш» і верш «Пісьмо з берлінскай чайхань» Б. Рахімава ў перакладзе Р. Няха. Удала пераклаў шэраг творы Гафары Мірзоева «Балада пра Дэккана і яго сяс-...

Добра гучыць цудоўны верш М. Канаатава «Ленін наш» і верш «Пісьмо з берлінскай чайхань» Б. Рахімава ў перакладзе Р. Няха. Удала пераклаў шэраг творы Гафары Мірзоева «Балада пра Дэккана і яго сяс-...

Добра гучыць цудоўны верш М. Канаатава «Ленін наш» і верш «Пісьмо з берлінскай чайхань» Б. Рахімава ў перакладзе Р. Няха. Удала пераклаў шэраг творы Гафары Мірзоева «Балада пра Дэккана і яго сяс-...

Добра гучыць цудоўны верш М. Канаатава «Ленін наш» і верш «Пісьмо з берлінскай чайхань» Б. Рахімава ў перакладзе Р. Няха. Удала пераклаў шэраг творы Гафары Мірзоева «Балада пра Дэккана і яго сяс-...

Добра гучыць цудоўны верш М. Канаатава «Ленін наш» і верш «Пісьмо з берлінскай чайхань» Б. Рахімава ў перакладзе Р. Няха. Удала пераклаў шэраг творы Гафары Мірзоева «Балада пра Дэккана і яго сяс-...

Добра гучыць цудоўны верш М. Канаатава «Ленін наш» і верш «Пісьмо з берлінскай чайхань» Б. Рахімава ў перакладзе Р. Няха. Удала пераклаў шэраг творы Гафары Мірзоева «Балада пра Дэккана і яго сяс-...

Добра гучыць цудоўны верш М. Канаатава «Ленін наш» і верш «Пісьмо з берлінскай чайхань» Б. Рахімава ў перакладзе Р. Няха. Удала пераклаў шэраг творы Гафары Мірзоева «Балада пра Дэккана і яго сяс-...

Добра гучыць цудоўны верш М. Канаатава «Ленін наш» і верш «Пісьмо з берлінскай чайхань» Б. Рахімава ў перакладзе Р. Няха. Удала пераклаў шэраг творы Гафары Мірзоева «Балада пра Дэккана і яго сяс-...

Добра гучыць цудоўны верш М. Канаатава «Ленін наш» і верш «Пісьмо з берлінскай чайхань» Б. Рахімава ў перакладзе Р. Няха. Удала пераклаў шэраг творы Гафары Мірзоева «Балада пра Дэккана і яго сяс-...

Добра гучыць цудоўны верш М. Канаатава «Ленін наш» і верш «Пісьмо з берлінскай чайхань» Б. Рахімава ў перакладзе Р. Няха. Удала пераклаў шэраг творы Гафары Мірзоева «Балада пра Дэккана і яго сяс-...

Добра гучыць цудоўны верш М. Канаатава «Ленін наш» і верш «Пісьмо з берлінскай чайхань» Б. Рахімава ў перакладзе Р. Няха. Удала пераклаў шэраг творы Гафары Мірзоева «Балада пра Дэккана і яго сяс-...

Добра гучыць цудоўны верш М. Канаатава «Ленін наш» і верш «Пісьмо з берлінскай чайхань» Б. Рахімава ў перакладзе Р. Няха. Удала пераклаў шэраг творы Гафары Мірзоева «Балада пра Дэккана і яго сяс-...

З ІЛЮСТРАЦЫЙ ДА «АНТАЛОГІ БЕЛАРУСКАГА АПАВЯДАННЯ» (ВЫДАВЕЦТВА «БЕЛАРУСЬ»)

— Жонка, калі-калі, мадзельва за маміна не задраў таёго Юзюка. А боня ж мой, боня, гэта — маміна — раўне той сямі і мена, спячэшы, каку здарыць, як задоў, дык аж в у балота на шыю ўкашляе.

Ф. ВАГУШЭВІЧ «Апавяданне».

Мал. Б. ЗАБОРАВА.

— Да от, паночку, мне прыслэй акра-акра... Паскі сціорны зламася.

Беларуская народная казка «Мужык і пан».

Мал. В. ЦІХАНОВІЧА.

Мацей... са словамі «ра-ра-ра», боня сплунуў зерне на чорную глебу.

ЦЕКА. Кірысяк над кірыскай разаранай.

І не значыніш сэрціні, з румячым і трыма кірыскамі ў палечы, Якой пастаў на лаче перад дзверцамі дзяткамі і хлопцамі, потым пашоў у другую палову.

П. ПАЛАВАЧ «Кірык».

Мал. П. КАЛІНІНА.

цікавімі, ці расце пісьменнік як чалавек эпохі. Між тым ад таго, які цэсна звязаны ён з эпохай, залежыць і ўзровень яго майстэрства.

У нас вельмі розныя дыскусіі па розных пытаннях і больш і менш удалыя, — але ні разу, здаецца, ў пасляважны час не абмяр-кавалася праблема асобы пісьменніка — сёння адна з самых трапных, вядучых творчых праблем. Ад асобы пісьменніка ў літаратуры залежыць не усё. Аднак жа асоба пісьменніка вызначаецца многае і вельмі многае — яна надае мастацкаму твору страсць, душу, інтэлект, кроў.

Зроблена рэч паказвае толькі на ўмне майстра. Мастацкі твор абавязкова характэрны з'яўча асоба пісьменніка, яго маральныя стойкасці, грамадзянскую шчырасць. Так, тая кроў, якая жыць артары мастацкага твора, і кроў аўтара — адной групы.

Кроў праўды, што высакродзіла, смелы і высокамеральны твор можа напісаць чалавек негераічны, амаральны, той, хто ў жыцці нямае. Напісаць то ён, можа, і напіша, але гэта будзе непераканальна, іспраўдзіва і нежыццёва. Душа яго негодна не можа жыцця з філасофіяй. Пісьменнік адрывае чытачу не толькі значныя жыццёвыя праўды, але і самаго сабе. Грэччяна шыраць у адноснае да жыцця характэрнае глыбіню партыйнай пазіцыі аўтара.

Асоба пісьменніка таксама выкаўваецца. І сёньня толькі адзін шлях да гэтага, як і дла ўсіх іншых людзей, — больш шырокі, больш зацкаўлены ўдзел у грамадскім жыцці краіны, у развіцці яго дэмакратычных асноў, у ажыццяўленні ўсёй той вялікай праграмы перабудовы, якая накрэслена XX з'ездам КПСС.

Час усё больш і больш настойліва кліча да жыцця тып пісьменніка, якому не толькі цікава ўсё, што робіцца ў краіне, але якому ўсё справа да ўсяго, што робіцца ў краіне. Ён не прымяе вывадзіца па нездзіжных праблемах грамадскага жыцця. Сапраўды — праблемае вакол нас, але не ўсіх беларускіх пісьменнікаў яны звяржаюць у такой ступені, быццам гэта іх асабісты, кроўная справа.

З'езд павінен яшчэ раз напоўніць пісьменніка, каб ён пастаянна шукаў такой трыбуны, з якой можа гаварыць з сямімі часам і дла гаварыць з ім, як з раўняч, не толькі аб'яваючы яму ўласныя вернасць, але і патрабуючы ад яго ўсяго таго, што сядзёйнае літаратурнай творчасці. Умець слухаць час і разам з тым адносіцца да яго патрабаванне — адна з асноўных рыс сучаснага пісьменніка. Той, у каго няма ніякіх прэтэнзій да сённяшняга дня, неўрадзіць будзе з'яўжаемы чытачом.

Пытанне, у якой ступені асоба літаратуры сённяшняю рэалінасцю, улічваючы важнейшыя тэарэтычныя і практычныя праблемы мастацтва. Тут зыходзіцца, пераплітаюцца праблемы традыцый і наватарства, рэалізму і натуралізму, праблемы майстэрства і г. д. Толькі тая літаратура, якая адностаўвае сучаснае жыццё, можа сказаць найбольш пераканальна, як звязана сваё літаратура з жыццём наогул.

Літаратура, што хіць перад складанасцю і непэканнасцю сучаснасці, яшчэ не сапраўдны літаратура. Гэтая яе слабасць непэканна скалавецца на ўсіх яе ітарэсах і якасцях. Некаторыя пісьменнікі гавораць і пішуць, што асноўныя ітарэсы літаратуры не павінны засяроджывацца на сучаснасці менавіта таму, што зменлівае сучаснасць патрабуе спешкі. А раман, кажуць яны, жанр саляцкі. Ці да твару яму, такому непаваротліваму, напісання, каб угнацца за непэканнасці і няўлоўнасці, які дым, абрысамі сённяшняга дня? Звычайна, пад такую пазіцыю падводзіцца быццам бы надзейны грунт — клопаты пра класічнае майстэрства. Але гэта ілюзія.

Мінулае толькі тады захопіць пісьменніка сапраўднаму і адрытца яму новымі, нечаканымі гранямі, калі ўсі літаратура кроўна будзе зацкаўлена ў тым, як складаецца лёс сучаснасці, калі яна будзе жыць з трыгомамі і зможна выхрысьць прычыны і паказачы вынікі гэтых трыгомаў. Мінулае в

ПАРАД НОВЫХ МЕЛОДЫЙ

У ПЛЕНУМ ПРАЎЛЕННЯ СІАЮЗА КАМПАЗІТАРАЎ СССР

Апошнія зімовыя дні знаменаваны ў Маскве важнай падзеяй у мастацкіх жыццях сталіцы. Прадстаўнікі музычных колаў усіх рэспублік і краін сабраліся на Усеагульны пленум праўлення Сіаюза кампазітараў СССР — сваясаблівы агляд стваральнай і выканаўчай творчасці музыкантаў.

Удзельнікі пленуму — больш 250 кампазітараў і музыкантаў з рэспублік, мясцінаў, лясных і сельскіх праўленняў і іншых буйных гарадоў Расійскай Федэрацыі, а таксама дзяржаўнага мастацтва з сацыялістычных краін.

Дваццаць музычных дзён прынясуць слушачам радасці і сустрэчы з самымі рознымі формамі музыкі — ад монументальных сімфоній і паэм да літаратурных тэкстаў, опер і аперэт да сімфаджазавых твораў.

26 канцэртаў і чатыры оперныя спектаклі — такая насычаная праграма пленуму. У іх прымаюць удзел буйнейшыя выканаўчыя калектывы краіны — Дзяржаўны сімфонічны аркестр Сіаюза ССР на чале з Яўгенам Светланавічам, Дзяржаўны аркестр Усеагульнага радыё і тэлебачання пад кіраваннем Генадзія Раждзественскага, Маскоўскі філарманійны аркестр (дырыжор Кірыл Кандрашын), эстрадна-сімфонічны аркестр Усеагульнага радыё і тэлебачання (дырыжор Юры Сіленчэў), дзіцячы харавы калектывы Масквы і Ленінграда, розныя ансамблі песні і танца, дуэты аркестраў і камерныя аркестры Рудольфа Баршоў і Льва Меркіза; вядомыя салісты вядучых тэатраў і філармоній краіны.

— Гэты пленум кампазітараў асабліва, ён мога нацыянальны, — сказаў першы сакратар праўлення Сіаюза кампазітараў СССР Ціхан Храннікаў. — У яго праграме творы апошніх двух—трох гадоў прадстаўнікоў музычнага мастацтва ўсіх рэспублік, якія ўваходзяць у склад Савецкага Сіаюза. Гэта музыка ўсіх жанраў, апроч балета: сімфоніі, праграмыя сімфонічныя паэмы, оперы і аперэты, інструментальныя канцэрты, камерныя творы, цыклы песняў і рамансаў, эстраднае музыканта.

Творы належыць кампазітараў розных пакаленняў — ад моладзі, якая выдзірае студэнцкіх, да старых майстроў, умярэнных вопытных. Розныя творчыя метады, розныя стылі і пошукі.

Колы жанрава-стылістычных і тэматычных інтарэсаў кампазітараў вельмі шырокія. Сучасны дзень — вось галоўная тэма. Прычым адчуваецца ў новых творах імкненне да ўсебаковага раскрыцця духоўнага свету чалавека, глыбінны рыс яго душы, да пастаяннай ў мастацтве значных маральна-эстэтычных праблем. Многія кампазітары заняты распрацоўкай лясных тэм. Так Герард Свірыдзюк напісаў на словы Уладзіміра Маякоўскага песню-паэму «Паміж Леніна» для саліста, хору і аркестра. Гэты твор адкрыта першы канцэрт пленуму.

Рад сімфонічных паэмаў, а таксама і камерных твораў прысвечаны тэме вайны і міру.

Творчая дыскусія ўдзельнікаў пленуму дазваляе адрэагавана на новыя творы кампазітараў, пажома адкрыць цікавыя творчыя індывідуальнасці сярод кампазітарскай моладзі.

Ірына МАКАРЭВІЧ,
карэспандэнт АДН.

Атар гэтых здымкаў — віцебскі рабочы Эдуард Трапачук.

«Колькі мне памятаю, — піша ён, — усё заглядаў на карціны, любіў малюваць. Забіраўся ў вышэйшых суртах, хадзіў па зямлі».

Любоў да малювання, вядучы, спрыяла поспеху малявага работніка, калі ён змяніў «хобі», узяўся за фотопарат.

«Нават дзіўна, — успамінае ён сёння, — але некалі я не любіў фотаздымаць. Мушце таму, што атосамілаў я з работамі рамес-

З'яўляючыся ФАТАМАТАРАЎ

НАТЭ

ГАЛОЎНАЕ — ПУНКТ ПОГЛЯДУ

«Віцебск», які рыхтуецца да друку, 3 1964 года Э. Трапачук — старшыня Віцебскага гарадскога фотаклуба.

Аматар уважліва сочыць за ўсімі навінкамі ў галіне фотатэхнікі. Але па ўласным вопыце ён ведае, што галоўнае ўсё ж такі — «пункт погляду» самога фотаздымаўцы, яго ўменне будаваць кампазіцыю, выкарыстоўваць светлавыя эфекты...

Прапануем увазе чытачоў чатыры здымкі, зробленыя Эдуардам Трапачуком на заводзе, у дарозе, у адпачынку.

НІВЫКРУТКА

ШКОЛА ДОБРЫХ ГУСТАЎ

[Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.]

Есць і іншыя праблемы, якія патрабуюць неадкладнага вырашэння. Нават у гарадах рэспублікі сёння востра стаіць праблема лектараў. У многа рэзю яна больш адчувальна на вёсцы. Там гэты абавязкі нясуць часцей за ўсё настаўнікі. Ім цяжка знайсці неабходныя ілюстрацыі і вучэбныя дапаможнікі, часам недастатковыя бываюць у іх і веды па мастацтву. Выйсце ёсць — шырыць арганізаваць дапамогу гарадскіх універсітэтаў сельскім. Трэба часцей дубіраваць на вёсцы самыя яркія знятыя, як гэта робіць Пінскі гарадскі ўніверсітэт культуры ў Малоткавіцкім сельскім універсітэце. Створаны гэтыя грамадскія інстытуты адначасова — у 1959 годзе, і з таго часу паміж імі падтрымліваюцца пастаянныя кантакты.

Першы ўніверсітэт-спадарожнік у калгасе «Першае мая» Гомельскага раёна быў створаны саветаў універсітэта мастацтва выхавання Палаца культуры чыгуначнікаў. Два гады шэфы актыўна памагалі першаму. Універсітэт культуры калгаса «Першае мая» наведвалі жыхары не толькі бліжэйшай вёскі Ціраніч, але і далёкіх пасёлкаў — Рубяжа, Вішнеўкі, Малінаўкі, Прасвета. А вось цяпер гамельчане забыліся пра свой добры пачынак, выезды на вёску спыніліся. Многія тэмы вучэбнага плана ў калгасным універсітэце даваліся прадусіцельскімі формамі правядзення заняткаў і ілюстрацыі да іх сталі больш бедныя і невыразныя. Калгасны ўніверсітэт культуры цяпер ператварыўся ў звычайны лектарый. Слухачы па-свойму адзвалі на гэтую наўвагу: больш палавіны іх перастала наведваць заняткі. З гэтым няк нельга мірніцца. Такія вядомыя ў рэспубліцы палцы культуры — чыгуначнік у Гомелі, Белсаўпрофа ў Мінску, мясцовай прамысловасці ў Віцебску і іншыя абавязаны сістэматычна дапамагаць сельскім універсітэтам. Магчыма для гэтага ёсць. Вядзь, ніхто сур'ёзна не задумаўся, як важна

і патрэна шэфскага дапамога горада вёсцы.

Важна і такое пытанне — ці заўсёды ўмеда і па-спадарску выкарыстоўваюцца мясцовыя магчымасці. Работа спорыцца там, дзе ні адна ўстанова культуры, ні адзін чалавек, які захапляецца мастацтвам, не стаіць убанку ад сваіх універсітэтаў, дзе ж гэтых клопатаў няма — універсітэты будаваюць, дзеж трымаюцца, бо арганізатары іх спадзяюцца выключна на прыездных лектараў.

У Слоніме няма прафесіянальнага тэатра. Аднак у праграме ўніверсітэта тэатральнае мастацтва прадстаўлена шырока. Савету ўніверсітэта не даводзіцца хваліцца, ці прыедзе з Мінска або Гродна лектар і ці будзе «ілюстрацыя» на чарговую заняткі, а можа адбудзецца замена тэмы і г. д. і ўсё таму, што ў рабоце ўніверсітэта актыўны ўдзел прымае мясцовы народны тэатр. Паспех дзейнасці Бяніконскага ўніверсітэта культуры Воранаўскага раёна, Бабурынскага гарадскога, Рагачоўскага ўніверсітэтаў культуры забяспечваюцца намаганнямі выкладчыкаў музычных і сярэдніх агульнаадукацыйных школ, калектываў мастацкай самадзейнасці і культасветустановаў.

У рэспубліцы ёсць неабмежаваныя магчымасці, каб народныя ўніверсітэты культуры працавалі значна лепш. Сапраўды, колькі пашырэння б сёння ўніверсітэтаў культуры і лавыслася б якасць вучэбнай работы, калі б у іх рабоце ўдзельнічалі ўсе 79 народных самадзейных калектываў, 120 музычных школ, шэсць музычных вучылішчаў, 39 музеяў, абласныя аддзяленні Сіаюза мастакоў БССР і Сіаюза пісьменнікаў БССР і інш. Наўвага, колькасць універсітэтаў і факультэтаў па асобных жанрах мастацтва была б значна большай. Сёння ж у Беларусі налічваецца ўніверсітэтаў па музыцы ўсяго 27, літаратуры — 24, вышэйшай школы мастацтваў — 9, па тэатру — 7, кіно — 4, архітэктуры — адзін (у Гродна). І самага сур'ёзнага дакору заслугоўваюць навуковыя супрацоўнікі Інстытута мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору Міністэрства культуры БССР, якія мала памагаюць нашым універсітэтам культуры і асабліва сельскім.

Больш актыўнай дапамогі чакаюць універсітэты культуры ад творчых работнікаў мастацтва. Прагнытка даўно пацвердзіла, што

пра мастацтва лепш за ўсё гаварыць мовай самога мастацтва. Паспех універсітэта па тэатру ў Віцебску тым і тлумачыцца, што яго работу ўзначаліў Беларускі дзяржаўны тэатр Імя Я. Коласа. Універсітэт малады, яму пайшоў трэці год. Але за гэты час ён паспеў многае зрабіць, а самае галоўнае — прымушыць людзей звыкнуць да тэатра. Слухачы пазнаёмліліся з гісторыяй Тэатра Імя Я. Коласа, яго рэпертуарам, планамі на будучае, былі заняты, прысвечаныя рэжысуры спектакля, майстэрства акцёра, ролі мастака і музыкі ў тэатры, вядомым майстрам сцэны. Пра гэта раскажваюць і паказваюць самі творчыя работнікі тэатра. Да таго ж калектыву тэатра, выязджаючы са спектаклі ў районы, не забывае супрацаваць са слухачамі ўніверсітэтаў. Узначальвае гэты ўніверсітэт народны артыст БССР Ф. Шмакаў, які аддае шмат часу і сіл прапагандазе тэатральнага мастацтва.

Есць нямаля прыкладаў, якія раскажваюць пра цікавыя, усхваляваныя сустрэчы слухачоў з артыстамі і рэжысёрамі іншых тэатраў. І ўсё ж значна больш могуць зрабіць і Акадэмічны тэатр Імя Які Кулавы і Дзяржаўны рускі драматычны тэатр БССР Імя Горькага, нашы абласныя тэатры. Кожнаму з іх варта было б узяць прыклад з віцебца: арганізаваць сістэматычную і паслядоўную прапаганду тэатральнага мастацтва праз універсітэты культуры.

Што датычыць творчых саюзаў рэспублікі, дык некаторыя з іх устанавілі цесныя кантакты з універсітэтам культуры: Сіаюз кампазітараў Беларусі і ўніверсітэтам культуры пры домаклубаў і тэатраў, журналісты, архітэктары, якія вядоўць адрасы вельмі нямногіх універсітэтаў, асабліва сельскіх. Іх прадстаўнікоў з неабходнасцю чакаюць у розні слухачы ўніверсітэтаў культуры.

Лепшыя ўніверсітэты культуры пачалі сабе ўмедамі прапагандамі мастацтва, выхавальнікамі добрых густаў у нашых сучаснікаў. Хлобам душы хочацца назваць радасць далучэння працоўных да святаў свабоды. І трэба зрабіць усё магчымае, каб усе ўніверсітэты культуры — сельскія і гарадскія — адвадалі гэтым высокім задачам.

ЧЫТАЧЫ ПРА ГАЗЕТУ

Даўняя традыцыя рэдакцый газет «Літаратура і мастацтва» — сустрэка з чытачамі газет. 19 лютага адбылася канферэнцыя ў Круках, у якой прынялі ўдзел работнікі культуры раёна. А 20 лютага канферэнцыя чытачоў адбылася ў вёсцы Абуца. У клуб прышлі ўдзельнікі мастацкай самадзейнасці, сельская інтэлігенцыя, вучні старшых класаў.

Аб рабоце калектыву рэдакцыі, аб планах газеты гаварыла загадчык аддзела Я. Данская.

Чытачы газет — загадчык Крупскай раённай бібліятэкі І. Алексеевіч, дырэктар музычнай школы М. Яромска, загадчыца Абуцкай сельскай бібліятэкі С. Церашкова, настаўнікі І. Рабоў, М. Швед, загадчыца Крупскага сельскага клуба Ж. Каптур, сакратар партыйнай арганізацыі саўгаса «Абуца» М. Пазнякова, намеснік старшыні райвыканкома Л. Лукша, загадчык аддзела прапаганды і агітэцый райкома партыі І. Юбо, дырэктар Абуцкай сярэдняй школы Г. Жыліцкі пазваліся сваімі ўражаннямі аб газеце, зрабілі рад крытычных заўваг.

Рэдакцыя газет шыра ўдзячна ўсім таварышам, якія прынялі ўдзел у канферэнцыях.

З поспехам прышлі ў Палац культуры Мінскага навуковага камітэта выступленні чытачоў сесій «Вядома» з мастацтва тэлевізійнага спаводу спецыялістаў ужо жыхары Рагачова, Бабурынска, Мядыска, Слуцка, Барысава, Кавалева. Канцэртны паказанні Беларускай дзяржаўнай філармоніі злучаюцца гастролі артыстаў па Беларусі. Не адмаўляючы сястры Федары, яны выступаюць перад мінскімі школьнікамі. Фота Э. ТРАПЧАК.

ІХ ІМЕНЫ — ІМЕНЫ ВУЛІЦ

Праўленне Дома культуры і бібліятэка Мінскага аўтаазада працягвалі тэматычны вечар «Іх іменамі названыя вуліцы нашых гарадаў». Загладчы аддзела Дзяржаўнага музея гісторыі Вялікай Айчыннай вайны В. Верейчык раскажа рабочым аб палыгероў Герояў Савецкага Сіаюза М. Гастыя, Хв. Смалчэўска, І. Даватара, Ю. Смірнова. Былі камандзіры авіяцыйнага палка А. Кляшчэўскі выступіў з успамінамі пра свайго сябра Героя Савецкага Сіаюза А. Гараўца. Пра падвёз В. Акрэціна раскажа яго аднапалчаны Герой Савецкага Сіаюза І. Фанароў.

В. БАРЫСЕВІЧ.

Пятніца, 25 лютага 1966 года

СТУДЭНТКА

РАЊІЦА, ЛЯ ЗАВОДСКА ПРАХАДНОЙ.

СПАТНАННЕ — ХАТНІ АРШЫТ

ІХ НОРАВЫ, ІХ МАРАЛЬ

Факты з замежных газет і часопісаў

ДАВЕДНІК ДЛЯ ВЫМАГАЛЬНІКАЎ
У Парыжы выйшаў семнаццатым выданнем «Даведнік для мабрэаў». Мала чытаюць мільяны прафесійных мабрэаў на ўсім свеце з'яўляюцца падпісчыкамі гэтага выдання. У лавярыну ёсць звесткі пра найбольш багатых людзей усіх краін, а таксама расказваюць пра характары і звычкі гэтых багачоў і даюча парадзі, якім чынам можна выпрасіць або вымантачыць грошы ў іх.

ІХ КЛОПАТЫ
У сувязі з апошнімі поспехамі ў галіне касмічных іспытаў пачалі аб'явіць аб тым, якім чынам уласніцы зямельных участкаў павінны быць прытымліваеца думкі, што напрыклад мэрэпрыемстваў могуць быць намечаны толькі пасля таго, як стане вядома, наколькі грашныя жыхары гэтых планет.

КРЫК МОДЫ
Апошняя навіная спрод японскіх модніц пачалі лічыцца фарбаванымі зубамі. У продажу з'явілася спецыяльная фарба для зубоў 25 адценняў. Колер зубоў прынята мяняць у адпаведнасці з колерам адзення.

ХОДКАЯ ТЭМА
Буйнейшае за апошні час абрабаванне наср ў Заходнім Берліне адбылося гэтым летам. У рукі грабціцеляў трапіла паўмільяна марак. Рабаўнікі вынарысталі шуміку, узятую ў Заходнім Берліне ў сувязі з вайтам англійскай каралевы. Нядарна стала вядома, што ўсё гэта пакаладана ў аснову сумаснага англа-аўстрыйскага фільма, здымкі якога пачынаюцца ўжо да канца. Заходнеберлінскія прадзюсеры, лічычы, што ў іх перахалілі цікавую тэму, тэрмінова ўзяліся за здымкі свайго фільма «Пароль — «Каралева».

КЛОПАТ ПРА КЛІЕНТАЎ
Судовыя ўлады Каліфорніі (ЗША) узаконілі права ўласнікаў рэстаранаў апрацаваць афіцыйна ў нацыянальнай адукацыйнай атрамале распусліцтвам у многіх рэстаранах Сан-Францыска і Лос-Анжэлеса. Суд не лічыць парухам грамадскага парадку з'яўленне афіцыйнага ў гольцы гульняў, аднак рэкамэндуе ім паводзіць сябе сціпла, асабліва ў адносінах да тых наведвальнікаў, якія адчуваюць сябе збытанымі.

НАЗАД, ДА КОНЕЙ
Заходнегерманская паліцыя зноў асновачыцца коннымі падраздзяленнямі для рэзону дэманстрантаў. Саветнік паліцыі Ота Бауман, выступаючы ў бундстагу, заявіў: «Думка выйсці аб тым, што коні з'яўляюцца адрэагавана на коня, напрыклад, пачынаюць паліцыянікі на конях змяняць цэлюю сотню пешы паліцыянікі. Там, дзе пешая або матарызаваная паліцыя бясспрытна супраць натоўп, адзін выгляд набліжэння нана дзейнічае на натоўп мацней, чым брандспойт пажарных машын».

«Морген».

Пятніца, 25 лютага 1966 года

3 ЗАЕМНАГА ГУМАРУ

Момчыла ЕІЧ

СІЛА ПРЫВЫЧКІ

ГУМАРЭСКА

У прыродзе наглядзецца нейкі парадок: дрэва абарыраюцца на дрэва, і ў жыцці без добрых людзей і сяброў нічога не даб'ецца. Калі б не было добрых людзей, не быў бы і я сёння тым, хто я ёсць. Гэта як двойчы два, і я ніколі не забываюся і заўсёды магу пацвердзіць, што без іх, я хачу сказаць без добрых людзей, не было б у мяне ні добрага службовага месца, ні кватэры, ні тэлефона, ні... мора... Гэта так, таварышы, я вам з асабістага вопыту магу сказаць, што сяброў нельга забываць. Без іх з вамі можа здарыцца найвельмішча няшчасце. Як, напрыклад, надаўна здарылася са мною.

Толькі я гэта ўзяў пасля абеду газете, якую не паспеў дачытаць на рабоце ў канцылары, як чую з кухні лямант жонкі:

— Сіма, хутчэй звані ў пажарную, у нас загараўся кухні!

Гляджу: сапраўды з кухні валіць дым. Шчасце, што яшчэ дацее мяне дома (яны гуляюць на двары і стараюцца паціліць каменчыкамі ў шафэраў машыны, якія правяджаюць па вуліцы), таму ўсё можна зрабіць без панікі. Я кажу жонцы, каб супа-

коілася, і набраю ма нумар тэлефона Перы.

— Але, можна Перу?

— Перы, ў камандзіроўцы, — адказвае мне Цана, Перына жонка.

Нічога, думаю, пазваню да Стэвы.

— Але, Стэва дома?

— Не, — адказвае яго старэйшая дачка, — Тата на пасяджэнні Сіаюза баксёраў.

Агонь ужо дабіраецца да дзвярэй і перакідаецца на шыфанер. Спрабую дазваніцца да Сімы.

— Няма дома, — гаворыць яго пещыца, — Памерла Сімава цётка, і ён пайшоў на пахаванне.

Жонка галосіць і выкідае рчы праз акно на вуліцу. Агонь набліжаецца да мяне і тэлефона. І ўсё ж яшчэ ёсць час пазваніць да Воі. Дзіўная рэч: калі сябра мне найбольш за ўсё патрэбны, іх ніколі няма дома.

Будучы блізкай да шаленства, жонка крычыць:

— Выклікай пажарную каманду, каб на ідзе пярну. Бачыш, ужо амаль што ўсё згарэла, а ты не змож выбраць лепшага часу, каб званіць

сваім таварышам і сябрам.

— Маўчы, дурна! — кажу ёй спакойна. — Ты можаш думаць, што пажарная каманда прыдзе па выкліку кожнага? Я павінен знайсці блат, але вось не шанцуе. Як на ліха, нікога няма дома.

Жонка паспявае выкінуць на вуліцу тры свае сукенкі і яшчэ нешта з адзення, а агонь ужо даходзіць да фіранак. Тут я ўспамінаю, што можна звыць пазваніць да Жывадзіна — яго ўсюды свая рука. Не паспеў я набраць нумар, як агонь дайшоў да століка, і я, абарваўшы тэлефонны шнур, кінуўся з тэлефонам у абдымаках да выхду. Жонка, як панікёр, бегла паперале мяне.

Калі мы выскачылі на вуліцу, то ўбачылі влікі натоўп урушаных людзей, а нашы дзеці радасна пляскалі ў далоні і крычалі:

— Гэта ў нас! Гэта ў нас!

Тут зараўлі сірны, і чатыры пажарныя машыны спыніліся ля нашага дома. Пажарнікі разматалі шлангі і пачалі тушыць. Толькі тушыць ужо не было чаго. Праўда, апошнія даччыцы толькі нашай кватэры, а не ўсяго дома. Вядзь, нехта ўсё ж знайшоў спосаб замочыцца з пажарнікамі.

Ну, вось і ўсё. Цяпер трэба пачынаць спячаць.

Пераклад з сербска-сараеўскага Д. САМАСЕЎІЧА.

ДАРАГІЯ ЧЫТАЧЫ!

НЕ ЗАБУДЬЦЕ АДНАВІЦЬ ПАПІСКУ НА ГАЗЕТУ «ЛІТАРАТУРА І МАСТАЦТВА» НА ДРУГІ КВАРТАЛ 1966 ГОДА

Газета «Літаратура і мастацтва» выходзіць два разы ў тыдзень, папсіна цана на месіць — 32 кап. на квартал — 96 кап. Папсіна б абмежаванай прымацца на любы наступны месіць, квартал і да канца года ўсім паштовымі аддзяленнямі і агенствамі «Саюздруку».

Галоўны рэдактар Н. Е. ПАШКЕВІЧ.

Рэдакцыйная калегія: З. І. АЗТУР, Г. М. БУРАЎКІН, А. І. БУТАКОЎ, К. Л. ГУБАРЭВІЧ, Т. А. ДУБОВА, Г. М. ЗАГАРОДНІ, В. УЛ. ІВАШЫН, А. М. КАШКУРЭВІЧ, В. Б. ЛАДЫГІНА, П. М. МАКАЛ, А. Н. МАРЦІНОВІЧ, Р. К. САБАЛЕНКА (намеснік галоўнага рэдактара), І. А. САНКОВА, З. Ф. СТОМА, М. Г. ТАЧОЎ, Р. Р. ШЫРМА.

«Літаратура і мастацтва» выходзіць у аўтарскі і пятніцу.

НАШ АДРАС І ТЭЛЕФОНЫ: г. Мінск, вул. Захарова, 19. Тэлефоны: галоўнага рэдактара — 3-25 25, аддзела самота — 3-44 04, аддзела літаратуры — 3-21 55, аддзела мастацтва — 3-24 62, аддзела культуры — 3-22 04, аддзела інфармацыі — 3-44 04, карэспандэнцкага пункта ў Гомелі — 2-70 83, выдвецтва — 6-25-19, бухгалтэры — 6-97-44.

«Літаратура і мастацтва» — орган Міністэрства культуры і правлення Сіаюза пісатэляў БССР, Мінск.

Друкарня выдвецтва «Звязда». Індэкс 63856. АТ 01602